

ПРОТОКОЛ ВРУЧЕННЯ ВІРЧИХ ГРАМОТ У ЄВРОПЕЙСЬКИХ КРАЇНАХ: ЗАГАЛЬНЕ ТА ОСОБЛИВЕ

У статті авторами надається порівняльно-правова характеристика протоколів вручення вірчих грамот на практиці різних країн з метою визначення позитивних та негативних аспектів проведення даного заходу. Досліджено сутність та значення вірчих грамот у встановленні дипломатичних відносин, історію розвитку даного документу, а також особливості проведення церемонії вручення вірчих грамот у країнах Європи, які представляють різні форми правління та національні культури. Особливо приділено увагу практиці вручення вірчих грамот в Україні з метою вирішення існуючих проблем шляхом запозичення позитивного зарубіжного досвіду. У результаті дослідження авторами запропоновано варіанти вдосконалення даного протоколу на міжнародному рівні.

Ключові слова: вірчі грамоти, протокол, церемоніал, посол, дипломатичне представництво.

Постановка проблеми. Зовнішня спрямованість діяльності будь-якої країни завжди була одним з найголовніших компонентів державної політики. Визнання повноправним суб'єктом міжнародного права означає не лише фактичне вираження згоди на появу нового учасника на світовій арені, але й охоплює більш серйозний рівень стосунків: встановлення дипломатичних відносин. Даний процес має на меті підтримання між країнами постійних зв'язків на вищому дипломатичному рівні та передбачає собою дотримання чіткої поетапної процедури їх встановлення. Основні такі етапи регламентовані Віденською конвенцією про дипломатичні зносини від 18 квітня 1961 року. У той же час документ у багатьох питаннях відсилає до норм національного права країн, що стосуються, переважно, обміну дипломатичними представництвами.

Зокрема, кінцевою дією, із вчиненням якої дипломатичні відносини вважаються встановленими, а відповідні повноваження представників держави набувають чинності, є вручення дипломатами главам держав перебування своїх вірчих грамот. Даний факт закріплений на міжнародному рівні та визнається всіма учасниками міжнародного права. Проте залишаються невизначеними питання щодо конкретної форми та процедури вручення таких грамот, оскільки вони віддані на розсуд держав. Тому кожна країна, враховуючи форму правління, національні особливості, історичне минуле та інші державні характеристики, має власну практику проведення церемоніалу

вручення вірчих грамот. Стаття присвячена правовій порівняльній характеристиці протоколів вручення вірчих грамот для визначення позитивних та негативних аспектів у практиці різних країн, що є досить актуальним у сучасності.

Метою роботи є визначення основного змісту вірчих грамот у процесі встановлення дипломатичних відносин, дослідження практики проведення відповідних церемоніалів на прикладі країн Європи та України, аналіз існуючих проблем у даній сфері міжнародних відносин та варіантів їх вирішення.

Наукові дослідження. Дана тема викликає науковий інтерес у багатьох визнаних авторів. Прикладами є теоретичні праці Сагайдак О.П. «Дипломатичний протокол і етикет», Ткача Д.І. «Дипломатичний протокол в Угорській Республіці: загальне, особливе», Тимошенко Н.Л. «Особливості дипломатичного, ділового протоколу та етикету Нідерландів», Михалюк О.М. «Семантика та прагматика ключової лексики текстів дипломатичного протоколу», а також інших українських науковців, таких як Лавренко О.В., Галушко В.П., Калашник Г.М., Кулик О.П., Резніченко В.І., Сардачук П.Д., Шинкаренко Т.І. тощо. Потребують уваги також роботи видатних зарубіжних авторів, серед яких праці Ікановича С. та Пікарського Ж. «Дипломатичний протокол і гарні манери», Джона Вуд і Жана Серре «Дипломатична церемонія і протокол», Беннет Кароль «Діловий етикет та протокол», Блюм М.А. та Герасимова Б.І. «Етика ділових відносин» тощо.

Оскільки сучасна Україна продовжує активно встановлювати дипломатичні зносини з іншими державами та здійснювати обмін дипломатичними представництвами, варто упорядкувати законодавство та

розвинути його, враховуючи сучасні напрямки зовнішньої політики нашої держави, а також позитивний досвід європейських країн.

ЛІТЕРАТУРА

1. Сагайдак О. П. Дипломатичний протокол та етикет: підруч. 2-ге вид., оновл. і доп., затверджено МОН. Київ: Знання, 2017. 326 с.
2. Вірчі грамоти. Українська дипломатична енциклопедія: у 2 т. Т. 1 / редкол: Л. В. Губерський (голова) та ін.; Київ. нац. ун-т імені Тараса Шевченка, Ін-т міжнар. відносин. Київ: Знання України, 2004. 655 с.
3. Борунков А. Ф. Дипломатический протокол в России: изд. 3-е, доп. Москва: Междунар. отношения, 2007. 264 с.
4. Віденська конвенція про дипломатичні зносини: міжнародний документ від 18.04.1961 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_048#top.
5. Ткач Д. І. Дипломатичний протокол в Угорській Республіці: загальне та особливе. *Науковий вісник Дипломатичної академії України*. 2010. Вип. 16. С. 226-230.
6. Тимошенко Н. Л. Особливості дипломатичного, ділового протоколу та етикету Нідерландів. *Науковий вісник Дипломатичної академії України*. 2013. Вип. 20(1). С. 54-61.
7. Шевченко Н.О. Особливості дипломатичного протоколу при монархічних дворах Європи. *Юридична газета онлайн*. 2019. Вип. 17. С. 1-9.
8. Про Державний Протокол та Церемоніал України: Указ Президента України від 22.08.2002 р. № 746/2002. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/746/2002#top>.

REFERENCES

1. Sahaidak, O. P. (2017). *Dyplomatychnyi protokol ta etyket*. Kyiv: Znannia [in Ukrainian].
2. *Virchi hramoty. Ukrainska dyplomatychna entsyklopediia*. (Vols 1-2); Vol 1. L. V. Huberskyi et. al. (Ed.). (2004); Kyiv. nats. un-t imeni Tarasa Shevchenka, In-t mizhnar. vidnosyn. Kyiv: Znannia Ukrainy [in Ukrainian].
3. Borunkov, A. F. (2007). *Diplomatičeskij protokol v Rossii*. Moskva: Mezhdunar. Otnosheniya [in Russian].
4. *Videnska konventsiiia pro dyplomatychni znosyny: mizhnarodnyi dokument vid 18.04.1961 r.* URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_048#top [in Ukrainian].
5. Tkach, D. I. (2010). *Dyplomatychnyi protokol v Uhorskii Respublitsi: zahalne ta osoblyve*. *Naukovyi visnyk Dyplomatychnoi akademii Ukrainy - Scientific Bulletin of the Diplomatic Academy of Ukraine*, 16, 226-230 [in Ukrainian].
6. Tymoshenko, N. L. (2013). *Osoblyvosti dyplomatychnoho, dilovoho protokolu ta etyketu Niderlandiv*. *Naukovyi visnyk Dyplomatychnoi akademii Ukrainy - Scientific Bulletin of the Diplomatic Academy of Ukraine*, 20(1), 54-61 [in Ukrainian].
7. Shevchenko, N. O. (2019). *Osoblyvosti dyplomatychnoho protokolu pry monarkhichnykh dvorakh Yevropy*. *Yurydychna hazeta online - Legal newspaper online*, 17, 1-9 [in Ukrainian].
8. *Pro Derzhavnyi Protokol ta Tseremonial Ukrainy: Ukaz Prezydenta Ukrainy vid 22.08.2002 r. № 746/2002.* URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/746/2002#top> [in Ukrainian].

ОКЛАДНАЯ МАРИНА

кандидат исторических наук, доцент кафедры права Европейского Союза
Национального юридического университета имени Ярослава Мудрого,

СЛИВНАЯ ВИКТОРИЯ

студентка 4 курса 3 группы международно-правового факультета
Национального юридического университета имени Ярослава Мудрого

ПРОТОКОЛ ВРУЧЕНИЯ ВЕРИТЕЛЬНЫХ ГРАМОТ В ЕВРОПЕЙСКИХ СТРАНАХ: ОБЩЕЕ И ОСОБЕННОЕ

В статье авторами дается сравнительно-правовая характеристика протоколов вручения верительных грамот на практике различных стран с целью определения положительных и отрицательных аспектов проведения данного мероприятия. Исследовано сущность и значение верительных грамот в установлении дипломатических отношений, историю развития данного документа, а также особенности проведения церемонии вручения верительных грамот в странах Европы, представляющих различные формы правления и национальные культуры. Отдельно уделено внимание практике вручения верительных грамот в Украине с целью решения существующих проблем путем заимствования положительного зарубежного опыта. В результате исследования авторами предложены варианты совершенствования данного протокола на международном уровне.

Ключевые слова: верительные грамоты, протокол, церемониал, посол, дипломатическое представительство.

OKLADNAYA MARINA

PhD in History, Associate Professor at the Department of Law of the European Union
of Yaroslav Mudryi National Law University,

SLIVNAYA VIKTORIYA

4-years student, group 3,
International Law Faculty of Yaroslav Mudryi National Law University

PROTOCOL OF CREDENTIALS IN EUROPEAN COUNTRIES: GENERAL AND SPECIAL

Problem setting. The purpose of establishing diplomatic relations is to maintain constant relations between the countries at the highest diplomatic level. The main stages of establishing diplomatic relations are regulated by the Vienna Convention on Diplomatic Relations of April 18, 1961. At the same time, this document in many respects refers to the national law of countries. The presentation of credentials is the final action, after which diplomatic relations are considered established, and the powers of state representatives take effect. However, international law does not specify the specific form and procedure for the presentation of credentials, as it is up to the States to decide. Therefore, each state has its own practice of the presentation of credentials, which depends on its form of government, national characteristics, historical past. Therefore, it is relevant today to compare the protocols of credentials in the practice of different countries to determine the positive and negative aspects.

Target research. The aim of the work is to determine the main content of credentials in the process of establishing diplomatic relations, to study the practice of ceremonies of credentials on the example of Europe and Ukraine, to analyze existing problems in this area of international relations and solutions.

Analysis of recent research and publication. This topic is the basis of research in many works of recognized authors. Examples are theoretical works Sagaidak O.P. «Diplomatic protocol and etiquette», Tkacha D.I. «Diplomatic protocol in the Republic of Hungary: general, special», Tymoshenko N.L. «Features of diplomatic, business protocol and etiquette of the Netherlands», and other Ukrainian scholars. Also well-known works of foreign authors are the works of Ikanovich S. and Picarsky J. «Diplomatic Protocol and Good Manners», John Wood and Jean Serre «Diplomatic Ceremony and Protocol», Bennett Carol «Business Etiquette and Protocol».

Article's main body. The establishment of diplomatic relations is aimed at the exchange of diplomatic missions between states. This process ends with the procedure of presenting credentials. Credentials are a document that officially certifies the status of a diplomatic representative of the accrediting state in the host state. This document is important in international law because it has a long history and represents the beginning of the official activities of the ambassador to the host country. Modern elements of the procedure of awarding credentials are common to many states. But each country today has its own characteristics of the ceremony of awarding credentials, which usually depends on its form of government. For example, monarchies (Netherlands, England) still have in their practice a lavish and pathetic conduct of diplomatic events. In contrast, in today's democracies (Hungary) the protocol of credentials is more modern and simplified due to the absence of outdated traditions and irrelevant measures. However, each country has both positive and negative aspects of the ceremony.

Ukraine has little experience in diplomatic protocol since gaining independence in 1991. Today, national law effectively regulates the procedure for awarding credentials, but many provisions do not correspond to reality. Therefore, Ukraine must develop in this area of international relations on the basis of foreign experience.

Conclusions and prospect of development. Thus, the presentation of credentials plays an important role in regulating diplomatic relations between countries. The basis for this ceremony is the characteristics of the state, which includes the political regime, form of government, historical past, modern development, features of the national mentality. In our opinion, the process of universalization of the diplomatic protocol is a variant of development of this field of international relations. The appropriate direction of such development may be the unification of norms relating to the ceremony of awarding credentials, as international law is being actively improved and updated, as exemplified by European integration.

As modern Ukraine continues to actively establish diplomatic relations with other countries and exchange diplomatic missions, it is necessary to streamline legislation and develop it on the example of the positive experience of European countries.

Keywords: credentials, protocol, ceremony, ambassador, diplomatic mission.

Окладна М.Г., Сливна В.А. Протокол вручення вірчих грамот у європейських країнах: загальне та особливе. *Право та інноваційне суспільство*: електрон. наук. вид. 2020. № 2 (15). URL: http://apir.org.ua/wp-content/uploads/2020/12/Okladna_Slyvna15.pdf